

PETER WEISS

USTREZNI ZAPIS PREDLOGOV PRI ZEMLJEPISNIH IMENIH

COBISS: 1.04

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.31.1.11](https://doi.org/10.3986/JZ.31.1.11)

VPRAŠANJE

Živim v kraju Sv. Trojica v Slovenskih goricah. Tudi občina, ki obsega več krajev oziroma zaselkov, se imenuje tako. Opažam pa, da imamo težavo s pravilno rabo predlogov, ko gre za vprašanje kam, od kod, kje itd. se kaj dogaja. Namreč naletimo lahko na rabo *pri Sv. Trojici se spet dogaja* ali *v Sv. Trojici se spet dogaja*. Načeloma bi glede na to, da gre za poimenovanje kraja po svetnikih, bil predlog **pri** ustrezen, vendar kot kaže, se izgublja ali pa ga raba predloga **v** izpodriva. Vsekakor je raba omenjenega nejasna in/ali napačna. Rada bi odgovor, s katerim bomo pravilno pojasnili in utemeljili rabo predlogov in tako vsaj na krajevni ravni ne bi delali napak.

ODGOVOR

Pri (slovenskih) krajevnih imenih dobimo na vprašanje *kje* odgovor v mestniku, in potem imamo na razpolago različne predloge:

(a) največkrat v:

- *Maribor* – **v** *Mariboru*
- *Ljubljana* – **v** *Ljubljani*
- *Novo mesto* – **v** *Novem mestu*

(b) redkeje *na*:

- *Bled* – **na** *Bledu*
- *Jesenice* – **na** *Jesenicah*
- *Ljubno ob Savinji* – **na** *Ljubnem ob Savinji*

(c) izjemoma pa *pri*, praviloma takrat, ko je kraj dobil ime po svetniku, ki mu je posvečena cerkev, prvotno z dodatkom *Sveti* ipd. ali v obliki *Šent-* ipd.:

- *Sveti Lenart na Obirskem* – **pri** *Svetem Lenartu na Obirskem*

Peter Weiss ■ ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Ljubljana ■
peter.weiss@guest.arnes.si ■ <https://orcid.org/0000-0003-0609-2252>

- *Sveta Neža pri Velikovcu* – **pri** *Sveti Neži pri Velikovcu*
- *Šentlambert pri Vovbrah* – **pri** *Šentlambertu pri Vovbrah*
- *Lenart nad Lušo* – **pri** *Lenartu nad Lušo*
- *Nova Štifta* – **pri** *Novi Štifti*
- *Malni* – **pri** *Malnih*

»[P]ri večini imen je glede predloga izkazana samo ena možnost, v oziroma *na*, izjemoma *pri*,« pravi leksikon *Slovenska krajevna imena* (SKI 1985: 7). »Kadar pa informacije o predlogu niso bile enotne (položaj kraja glede na višje ali nižje ležečo okolico, staro in novo prebivalstvo ipd.), je zapisana raba obeh predlogov (*v/na, na/v*) [...]«, npr. *Bohinjska Bistrica* – *na/v Bohinjski Bistrici*.

Raba predloga *pri* ob krajevnih imenih se nasploh krči zaradi čedalje večjega nezavedanja posebne, svetniške narave imena, sploh pri priseljenih in mlajših prebivalcih; nadomeščata ga predloga *v* ali *na*. SKI 1985 ima zapisane npr. *Sveti Danijel* – *pri/na Svetem Danijelu*, *Lenart v Slovenskih goricah* – *pri/v Lenartu v Slovenskih goricah*, *Šmiklavž pri Škofji vasi* – *pri/v Šmiklavžu pri Škofji vasi*, *Šmihel pri Žužemberku* – *v/pri Šmihelu pri Žužemberku* ipd., pa tudi *Kubed* – *pri/v Kubedu*, *Hrastje* – *pri/v Hrastju* ipd.

Predlog *v* je v dveh različnih sklonih (mestniku in tožilniku) v neposrednem odnosu s predlogom *iz* (ki se veže z roditeljskim), predlog *na* pa spet v dveh različnih sklonih (mestniku in tožilniku) v odnosu do predloga *z/s* (ki se veže z roditeljskim):

- **kje** (mestnik): *v Ljubljani, na Bledu*
- **kam** (tožilnik): *v Ljubljano, na Bled*
- **od kod** (roditeljski): *iz Ljubljane, z Bleda*

V primerjavi s tema dvema paroma predlogov, od katerih se predlog *na* lahko umakne predlogu *v* (priseljenci ne uporabljajo več predloga *na Črnučah*, ki je v rabi pri starejših prebivalcih, ampak *v Črnučah*), medtem ko se obratno ne dogaja, pa rabo predloga *pri* (veže se z mestnikom) otežuje še potreba po dodatnih dveh različnih predlogih: na vprašanje *kam* je nujen odgovor s predlogom *k/h* (ki se prav tako veže z mestnikom), na vprašanje *od kod* pa *od* (ta se veže z roditeljskim):

- **kje** (mestnik): *pri Sveti Trojici, pri Svetem Volbenku*
- **kam** (mestnik): *k Sveti Trojici, k Svetemu Volbenku*
- **od kod** (roditeljski): *od Svete Trojice, od Svetega Volbenka*

Predlog *pri* se uporablja tudi s krajevnim imenom *Šentjedrt* (*Šentjedrt v Srejah*), ki je ženskega spola in se sklanja po drugi ženski sklanjatvi, tako kot *perut* ali *nit*:

- **kje** (mestnik): *pri Šentjedrti v Srejah*, tudi *pri Šentjungrti* (lokalna raba imena *Sveta Jungrt*, ki se prav tako sklanja po drugi ženski sklanjatvi in ima v mestniku obliko *na Sveti Jungrti*)
- **kam** (dajalnik): *k Šentjedrti*, *k Šentjungrti*
- **od kod** (rodilnik): *od Šentjedrti*, *od Šentjungrti*

V primeru iz vprašanja gre za tudi drugod znano poenostavljenje rabe predloga *pri* ipd. ob krajevnem imenu, ki teži k *v* ali *na*. Tudi če dvojna raba predlogov v jezikovnih priročnikih ni zapisana, raba domačinov na določenem področju zavezuje nje same in tudi druge, ki govorijo in pišejo o krajevnih razmerah. Uradna oblika krajevnega imena obvezuje (*Sveta Trojica v Slovenskih goricah*), več svobode pa je pri izpuščanju dodatkov k osnovnemu imenu ali pri okrajšavah prepoznavnih delov (*Sv. Trojica v Slovenskih goricah*, *Sveta Trojica* in *Sv. Trojica*), pri rabi enega od konkurenčnih predlogov ali pri rabi pridevnikov in prebivalskih imen. Pri predlogih zlepa ne more priti do napačne rabe, če le izbiramo tiste, ki se uporabljajo, dobro pa je, da je v istem besedilu rabljena samo ena skupina predlogov, torej ali *pri* ipd. ali *v* ipd., kar pa je odločitev govorečih ali pišočih.

(Nasplah še to: priročniki, ki obravnavajo slovenska krajevna imena, so potrebni posodobitve, morali bi biti razširjeni in slovaropisno izpopolnjeni. Podatki za osrednji slovenski prostor so stari že skoraj pol stoletja in marsikdaj niso več aktualni, tudi zaradi sprememb po osamosvojitvi leta 1991, v priročnikih pa iščemo tisto, kar je vprašljivo, mejno, manj pričakovano in kar zahteva pojasnilo.)

VIRI IN LITERATURA

- SKI 1985** = Franc Jakopin idr., *Slovenska krajevna imena*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1985 (Leksikoni Cankarjeve založbe).
- SKI_AT 2008** = Pavel Zdovc, *Slovenska krajevna imena na avstrijskem Koroškem*, pregledana in preurejena ter razširjena žepna izdaja, Celovec: Slovenska prosvetna zveza – Slovenski znanstveni inštitut (izd.) – Drava (zal.), 2008.
- SKI_AT 2010** = Pavel Zdovc, *Slovenska krajevna imena na avstrijskem Koroškem: [slovar in jeziko(slo)vni komentarji]* = *Die slowenischen Ortsnamen in Kärnten: [Namenbuch und Sprach(wissenschaft)liche Kommentare]*, razširjena izdaja, Ljubljana: SAZU, 2010.
- SKI_IT 1999** = Pavle Merku, *Slovenska krajevna imena v Italiji: priročnik = Toponimi sloveni in Italia: manuale*, Trst: Mladika, 1999.
- Toporišič 2004** = Jože Toporišič, *Slovenska slovnica*, Maribor: Obzorja, 2004.